

Комунікативно-діяльнісний	Низький (репродуктивний)	не вміє встановлювати взаємовідносини з учнями та колегами; відсутнє вміє володіння культурою спілкування та поведінкою; поверхнева сформованість спеціальних знань, умінь та навичок з формування морально-вольових якостей у старшокласників, які не дозволяють повною мірою реалізовувати їх на практиці; студенти не вміють складати та користуватися навчально-методичною та спеціальною документацією, постійно виконують помилки та потребують сторонньої допомоги.
	Середній (реконструктивний)	проявляє вміє встановлювати взаємовідносини з учнями та колегами; слабе володіння культурою спілкування та поведінкою; достатня сформованість спеціальних знань, умінь та навичок з формування морально-вольових якостей у старшокласників, які необхідні для виконання організації та реалізації їх на практиці; сформовані уміння дозволяють складати та читати навчально-методичну та спеціальну документацію, не допускаючи значних помилок.
	Високий (творчий)	вміє встановлювати взаємовідносини з учнями та колегами; грамотно висловлюватися; володіє вербальними і невербальними засобами комунікації; вміє передбачати виникнення конфліктних ситуацій та непорозумінь та своєчасно їх розв'язувати; володіє ґрунтовними фаховими знаннями, практичними уміннями та навичками, які необхідні для вільного використання під час організації та реалізації на практиці набутих знань з формування морально-вольових якостей у старшокласників; виявляється висока сформованість спеціальних умінь, які дозволяють вільно готувати, складати та читати фахову документацію.
Ціннісно-орієнтаційний	Низький (репродуктивний)	їм характерний ситуативний прояв професійно значущих якостей особистості; серед цінностей особистості морально-вольові якості не посідають важливого місця; не усвідомлення цілей та соціальної значущості формування морально-вольових якостей у старшокласників; відсутність потреби у саморозвитку та самовдосконаленні; слабо виражене прагнення до успіху у виконанні виховної діяльності.
	Середній (реконструктивний)	спостерігається частий прояв професійно значущих якостей особистості; усвідомлення розташування морально-вольових якостей в середині ієрархічної структури ціннісних орієнтацій особистості; усвідомлення важливості та соціальної виховної діяльності вчителя фізичної культури у їх формуванні; нестійкою потребою у саморозвитку та самовдосконаленні; прагнення до успіху у виконанні виховної діяльності невисока.
	Високий (творчий)	стійкий прояв професійно значущих якостей особистості; усвідомлення провідного місця морально-вольових якостей в ієрархії життєвих цінностей особистості; усвідомлення цілей виховної діяльності вчителя фізичної культури у їх формуванні, як особистісно-значущих; сформованою потребою у саморозвитку та самовдосконаленні; прагнення до успіху у виконанні виховної діяльності.

ВИСНОВКИ. Розроблена структура готовності майбутнього вчителя фізичної культури до формування морально-вольових якостей у старшокласників як єдність таких компонентів: мотиваційний, когнітивний, комунікативно-діяльнісний та ціннісно-орієнтаційний, дозволила визначити відповідні критерії, показники та діагностувати відповідні рівні готовності до цієї діяльності: низький (репродуктивний), середній (реконструктивний), високий (творчий).

ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ: Обґрунтування діагностичного апарату дозволяє перейти до аналізу практики підготовки майбутніх вчителів фізичної культури до формування морально-вольових якостей у старшокласників.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алексюк А.М. Загальні методи навчання у школі / А.М. Алексюк. - К.: Рад. школа, 1991. - 374 с.
2. Бабанський Ю.К. Оптимізація учебно-воспитательного процесса: методические основы / Ю.К. Бабанский. - М.: Просвещение, 1982. - 192 с.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. Т.В. Бусел. К., Ірпінь : ВТФ «Перун», 2004. 1440 с.
4. Енциклопедія освіти / В. Г. Кремень (голов.ред.). - К. : Юрінком Інтер, 2008. - 1040 с.
5. Kovaleva Y.A. Sutnist profesiinoi pidhotovky maibutneho vchytelia fizychnoi kultury do formuvannya moralno-volevukh yakosteï u starshoklasnikiv [The essence of professional preparation of future teacher of physical training to the formation of moral and volitional qualities in senior pupils] / Y.A. Kovaleva // Naukovyi chasopis Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M.P. Drahomanova Serii №15 «Naukovo pedahohichni problemy fizychnoi kultury (fizychna kultura i spor)» Zb. Naukovykh prats / za red. H.M. Arziutova. - K. : Vyd-vo NPU imeni M.P. Drahomanova, - Vypusk 3K2(57)15. - S.162-167.
6. Pedahohika [Pedagogy] : navch. posib. / V. M. Haluziak, M. I. Smetanskyi, V. I. Shakhov. - 3-tie vyd., vypr. i dopovn. - Vinnytsia : Derzh. kartohr. f-ka, 2006. - 400 s.
7. Profesiina osvita [Professional education] : Slovnyk : navch. posibnyk / Uklad. S.U. Honcharenko ta in.; za red. N.H. Nychkalo. - K: Vyshcha shola, 2000. - 380 s.

УДК 378.016:796.011.3

Козерук Ю.В., Філоненко О.А.
Чернігівський національний педагогічний університет імені Т.Г. Шевченка
Академія державної пенітенціарної служби*

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ НЕПРОФЕСІЙНОЇ ФІЗКУЛЬТУРНОЇ ОСВІТИ НА ШЛЯХУ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ І ФОРМ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Розкрито важливість формування цінності здоров'я через освіту, виховання особистої відповідальності за власне здоров'я, популяризацію здорового способу життя та занять фізичними вправами для студентів вишів через

непрофесійну фізкультурну освіту. Постає питання як про зміну в свідомості та ставленню до рухової діяльності (фізкультурної та спортивної), так, і у застосуванні та впровадженні сучасних прикладних наукових розробок. Окреслені в нашій роботі моделі фізичного виховання студентів нефізкультурних факультетів потребують ще детального теоретично-методичного обґрунтування, покращення матеріальної бази та підтримки з боку держави й керівних органів.

Ключові слова: студенти, навчально-виховний процес, фізичні вправи, непрофесійна фізкультурна освіта.

Козерук Ю.В., Филоненко А.А. Актуальные вопросы непрофессионального физического образования на пути модернизации содержания и форм физического воспитания. Раскрыта важность формирования ценности здоровья через образование, воспитание личной ответственности за собственное здоровье, популяризацию здорового образа жизни и занятий физическими упражнениями для студентов ВУЗов через непрофессиональное физкультурное образование. Встает вопрос как об изменениях в сознании и отношении к двигательной деятельности (физкультурной и спортивной), так и в применении и внедрении современных прикладных научных разработок. Обозначенные в нашей работе модели физического воспитания студентов нефізкультурных факультетов требуют еще детального теоретическо-методического обоснования, улучшения материальной базы и поддержки со стороны государства и руководящих органов.

Ключевые слова: студенты, учебно-воспитательный процесс, физические упражнения, непрофессиональное физкультурное образование.

Kozeruk J., Filonenko O. Important issues of amateur physical education within upgrading of the content and forms of physical training. Dynamic national processes and complex of economical and ecological problems have affected educational areas. Largely changes are noticeable in the value segment of the world view of young generation: a pragmatic approach to the choice of profession, educational institutions, and to a set of disciplines in educational institutions. Besides getting professional competent one of the main tasks of education is to ensure the healthy development of personality focused on the maintenance and development of own health. Education in this context becomes anticipatory character-driven system that forecasts the future needs of society. Formation of the value of health through education, developing of personal responsibility for own health, promoting the healthy lifestyles and physical exercises is an important task of non-professional physical education. Physical education (physical training as a process of its implementation) is an important element of the general culture of mankind and has great opportunities for positive impact not only on health, physical perfection, but also in the spiritual world, the culture of man in its outlook, emotions, moral principles, aesthetic preferences and the relationship between people and nations. Physical exercises cause many feelings and emotions as the process of motor activity itself, and ignoring it as well. But the reformation of the process of active socio-cultural and educational sphere led to changes in sphere of physical education in high school. In some cases, there was a dissolution and liquidation of the chairs of physical education, in the other in 1/3 or 2/3 reduction of hours for physical exercises. In order to ensure an adequate level of physical education in universities the Ministry of Education and Science of Ukraine is going to transfer the responsibility for provision, development and modernization of physical education students as well as the preparation and publication of a report on this work into specific education institutions thus provide perspectives of self-government of educational institution as an open system. The question arises as to changes in the minds and attitudes of motor activity (physical culture and sports), as well as in the application and implementation of modern applied researches. Outlined in our paper models of physical education of students of non-physical departments require more detailed study of theoretical and methodical bases, improved facilities and support from state and governing bodies. In further research it is expected the representation of the data on the results of testing and implementation of one of the models into the educational process for students of non-physical department of a pedagogical university.

Key words: students, educational process, physical exercises, amateur physical education.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Динамічні процеси, що відбуваються на національному рівні, конфлікти, що розгорнулися в міжнародному просторі, а також комплекс проблем економічного та екологічного характеру, які вже не вирішується в контексті моделі сучасної цивілізації, вимагають нової якості мислення, стратегічного й тактичного моделювання діяльності, як особистості, так і різного роду колективів. Стосовно освітньої сфери, в значній мірі спостерігаються зрушення в ціннісному сегменті картини світу молодого покоління, прагматичний підхід як до вибору професії, навчальних закладів, так і до набору навчальних дисциплін в закладах освіти. Але окрім отримання професійних компетентностей однією з головних задач системи освіти є забезпечення розвитку здорової особистості цілеспрямованої на підтримання й розвиток власного здоров'я. Освіта в цьому контексті набуває характеру керованої випереджальної системи, яка передбачає потреби майбутнього суспільства.

Формування цінності здоров'я через освіту, виховання особистої відповідальності за власне здоров'я, популяризація здорового способу життя та занять фізичними вправами є важливим завданням непрофесійної фізкультурної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У наш час непрофесійна (загальна, неспеціальна) фізкультурна освіта є основною формою існування фізичної культури у школах, професійно-технічних та вищих навчальних закладах, факультетах нефізкультурного профілю. Процес фізкультурної освіти найчастіше пов'язують суто з заняттями фізичними вправами в навчальних закладах. Але її функціонування більш широке та розгалужене, досить часто вона здійснюється стихійно у межах побутової, професійної, оздоровчо-рекреаційної діяльності тощо [6]. Науковці наголошують на зміщенні акценту із суто фізичного на освітній, виховний та оздоровчий, порушується питання не про фізичну (рухову) підготовку у

вужькому розумінні. У теорії та методиці фізичної культури накопичений значний науково-теоретичний досвід щодо структури та функцій фізичної культури в закладах освіти, у тому числі проблем, пов'язаних з фізкультурною освітою. Активно розробляють окремі аспекти процесів та суспільних явищ, що межують із неспеціальною фізкультурною освітою: теоретико-методичні основи професійно-прикладної фізичної підготовки студентів; здоров'язбереження серед учнівської молоді; рекреаційної діяльності тощо [1, 2, 3, 6].

Тема дослідження відповідає напрямку наукової програми кафедри фізичного виховання Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка, яка входить до зведеного плану науково-дослідної роботи університету: «Методичні засади професійної підготовки майбутніх вчителів фізичного виховання до формування здорового способу життя сучасної молоді» (державний реєстраційний номер 0110U000020 від 29.01.2010 р).

Формулювання мети та завдань роботи Окреслити можливі моделі фізичного виховання студентів нефізкультурних факультетів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Як прописано в нормативних документах, навчальних та робочих програмах кафедр фізичного виховання вищих навчальних закладів (ВНЗ) навчально-виховний процес фізичного виховання має впливати не тільки на фізичний розвиток, зміцнення здоров'я в аспектах профілактики, досягнення високого рівня розвитку рухових якостей, оптимального функціонального стану, фізичної готовності до праці та захисту Батьківщини, але й бути спрямований на розуміння сенсу фізичного виховання, естетики фізичних вправ, спортивної етики та освіченості, знання санітарно-гігієнічних основ, переконаності у важливості підтримки оптимального фізичного стану для кожної людини, виробленню стійких звичок до регулярних фізичних вправ, дотримання відповідних норм тощо. Фізична культура (фізичне виховання, як процес її впровадження) є важливим елементом загальної культури людства та має величезні можливості для позитивного впливу не тільки на здоров'я, фізичну досконалість, а й на духовний світ, на культуру людини, на її світогляд, емоції, моральні принципи, естетичні уподобання, а також на відносини між людьми та народами. Заняття фізичними вправами викликають багато почуттів і емоцій, як сам процес рухової діяльності, так й ігнорування його. Але в світлі активних процесів реформування соціокультурної та освітньої сфери призвели до змін в галузі фізичного виховання у ВНЗ. В деяких випадках відбулося розформування та ліквідація кафедр фізичного виховання, в інших на 1/3 або 2/3 скорочення годин для занять фізичними вправами. Керуючись наказом Міністерства освіти і науки України (МОН) від 26 січня 2015 року № 47 «Про особливості формування навчальних планів на 2015/2016 навчальний рік», Законом України «Про вищу освіту», Законом України «Про фізичну культуру і спорт» тощо, має забезпечуватись на місцях безпечна організація різних моделей та форм фізичного виховання у ВНЗ. МОН також інформує про внесення на розгляд, на новій сформованій Науково-методичній раді, питання про перелік загальних компетентностей рухової активності для здобувачів вищої освіти різних ступенів. Відповідно до вище зазначеного, щодо компетентностей з фізичного виховання можуть бути: здатність використовувати різні види та форми рухової активності (тіловиховання) для активного відпочинку та ведення здорового способу життя, формування здоров'я. Відповідно до цього в стандартах вищої освіти в нормативному змісті, в професіограмах мають бути сформульовані такі результати навчання:

- знання та розуміння закономірностей будови організму людини, біологічної доцільності усіх його органів та систем, досконалості рухів тощо;
- використання можливостей психо-фізичного й еколого-валеологічного самовдосконалення ;
- запобігання впливу негативних факторів на розвиток організму;
- формування шанобливого ставлення до власного організму як до частини природи, суспільства та Всесвіту;
- розуміння універсальних закономірностей буття людини та людських колективів як суб'єктів у процесах культуротворення, соціальних взаємодій, розвитку фізкультурно-оздоровчих та еколого-валеологічних систем;
- знання закономірностей та особливостей використання фізичних вправ для формування здоров'я, протидії професійного виснаження (вигорання);
- вміння виконувати визначені види рухових дій для занять масовим спортом, оздоровчими тренуваннями та фізичною рекреацією;
- здатність до дотримання рекомендацій щодо тривалості та інтенсивності рухової активності протягом дня, тижня для різного віку, статі, рівню підготовленості, стану здоров'я тощо;
- виконання встановлених вимог до фізичного стану та інше.

На разі це можливо здійснити через такі базові моделі:

1. *секційна* (створення мережі спеціалізованих спортивних, загально-розвиваючих, загальнооздоровчих, рекреаційних секцій, гуртків, клубів, студій, які працюють за фіксованим розкладом в позааудиторний час);
2. *професійно-орієнтована* (розроблення та впровадження низки комплексних програм з фізичного виховання, які прямо орієнтовані на майбутню професію або впровадження вузькоспеціалізованого предмету на кшталт: управління професійною працездатністю);
3. *військово-прикладна (військово-патріотична, військово-медична)* (з орієнтуванням та підготовкою молоді до вступу на військові кафедри де необхідна загально-рухова підготовленість);
4. *індивідуальна* (закріплення за кожним студентом працівника кафедри фізичного виховання (або методиста, інструктора, тьютора) з питань оздоровлення, фізичного розвитку, фізкультурної освіти, а можливо лекторії з питань здоров'я, планування родини, користі занять фізичними вправами як організовано з педагогом, так і самостійно);
5. *клуб за інтересами (творча майстерня, студія)* (наприклад: з залученням фахівців з іноземної мови, біологів, психологів тощо для здійснення засад міжпредметності, а саме студія «Healthan dBeauty UA» («Здоров'я та краса по українськи» – школа культури здоров'я), «Здоров'я та успіх», «Здоровий дух у здоровому тілі», «Майстерня майбутнього вчителя», «Перспективи безперервної освіти», «Фізичні вправи та профілактика хвороб», «Волонтерство для споріднених душ» для студентів, які за станом здоров'я не можуть займатися фізичними вправами);

5. традиційна.

Проведення фізичного виховання за будь якою з зазначених моделей повинно враховуватись в основних видах навчальної роботи та обліковуватись відповідно до норм навчальної роботи.

Для стимулювання активної участі студентів та впровадження моделей фізичного виховання ВНЗ можуть застосовувати:

1. *Рейтинг* (врахування активності студента, за якоюсь однією або декількома з впроваджених у даному ВНЗ в рейтинговому оцінюванні освітніх, науково-дослідницьких та інноваційних досягнень учасників освітнього процесу, яке має проводитись відповідно до Закону).

2. *Стимул* (визначення вимог фізкультурно-спортивної активності як обов'язкової чи дуже пріоритетної для участі студентів в програмах академічної мобільності, загальноукраїнських та міжнародних проектах, отримання грантів, приєднання до омріяного клубу за інтересами (команди однодумців), доступу до обмежених ресурсів навчального закладу, надання знижок та пільг в оплаті додаткових освітніх послуг)

3. *Участь у змаганнях* (у разі поширення спектру змагань серед студентів (на рівнях факультету, студентського містечка, університету, міста, регіону, країни або міжнародному тощо) постає можливість мотивації до регулярних занять фізичними вправами будь якого спрямування за рахунок підтримки відділів і підрозділів університету та органів студентського самоврядування у самих різних формах, включаючи матеріальне стимулювання переможців).

4. *Сертифікати та кваліфікації* (фіксація успіхів і досягнень у відповідному виді спортивної, фізкультурної, оздоровчої діяльності, присвоєння додаткової кваліфікації з записом в додаток до диплому або видача диплома (сертифіката) власного зразка про додаткову фізкультурно-спортивну або прикладну (тренер або суддя аматорських змагань, парамедик, інструктор оздоровчих програм) за умови виконання відповідних офіційних вимог).

З метою забезпечення належного рівня фізичного виховання у вишах Міністерство освіти і науки України передбачає перенесення відповідальності за забезпечення, розвиток та модернізацію фізичного виховання студентів, а також підготовку та оприлюднення звіту про дану роботу перекласти на конкретний заклад освіти, цим самим забезпечити перспективи самоуправління закладу освіти як відкритої системи.

ВИСНОВКИ. Постає питання як про зміну в свідомості й ставленню до рухової діяльності (фізкультурної та спортивної), так, і у застосуванні та впровадженні сучасних прикладних наукових розробок. Окреслені в нашій роботі моделі фізичного виховання студентів нефізкультурних факультетів потребують ще детального теоретично-методичного обґрунтування, покращення матеріальної бази та підтримки з боку держави й керівних органів.

ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ вбачається у репрезентації отриманих даних за результатами апробації та впровадження однієї з моделей в навчально-виховний процес студентів нефізкультурного факультету педагогічного вишу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Біліченко О.О. Гендерні особливості формування мотивації до занять фізичним вихованням у студентів: автореф. дис. канд. наук з фізичного виховання : 24.00.02 / О.О. Біліченко. – Дніпропетровськ, 2014. – 21 с.

2. Vyihovskaya I. M. Tsennostnyie orientatsii massovogo soznaniya kak faktor razvitiya fizicheskoy kultury / I. M. Vyihovskaya // Fizicheskaya kulmtura i zdorovyiy obraz zhizni : tez. dokl. Vsesoyuz. nauch.-prakt. konf. – M. : GTsOLIFK, 1990. – S. 18-19.

3. Державні вимоги до навчальних програм з фізичного виховання в системі освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу до дж. : <http://www.uazakon.com/document/spart71/inx71134.htm>

4. Kulanin B. D. Vliyanie spetsialnyih znaniy, ubezhdeniy i potrebnostey na praktiku samostoyatelnyih zanyatiy fizicheskoy kulturoy studencheskoy molodezhi (na primere vuzov RSFSR) : avtoref. dis. ... kand. ped. nauk : spets. 13.00.04 "Teoriya i metodika fiz. vospitaniya i sport. trenerovki" / B. D. Kulanin. – M. , 1986. – 21 s.

5. Prykhod'ko V. V. Kreatyvna valeolohiya. Kontsepsiya i pedahohichna tekhnolohiya formuvannya studentiv tekhnichnykh i humanitarnykh spetsial'nostey yak budivnychykh vlasnoho zdorov'ya : navch. posib. / zah. red. A. H. Chichkova / V. V. Prykhod'ko, V. P. Kuz'mins'kyu. – D. : Natsional'nyy hirnychyy universytet, 2004. – 230 s.

6. Томенко О.А. Теоретико-методологічні основи неспеціальної фізкультурної освіти учнівської молоді. // Олександр Анатолійович Томенко. Автореферат дисертації ...доктора наук з фізичного виховання і спорту. – Київ, 2012. – 39 с.

УДК 378.015.31

Колумбет О.М.

Київський національний університет технологій та дизайну

ВПЛИВ МЕТОДИКИ СТИМУЛЬОВАНОГО РОЗВИТКУ ТОЧНОСТІ НА ПОКАЗНИКИ КООРДИНАЦІЙНИХ ЯКОСТЕЙ СТУДЕНТОК ПЕДАГОГІЧНИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

У статті викладений аналіз багаторічних досліджень методики стимульованого розвитку координаційних якостей студенток педагогічних ВНЗ (зокрема, точності). Матеріали досліджень показали, що точність – досить складна координаційна якість, яка має різні прояви і різновиди, вдосконалення яких вимагає використання різноманітних вправ. Творчі рухові завдання вимагають різних умов для їх здійснення, і для оцінювання потрібні відповідні критерії. Отримані дані досліджень свідчать про те, що розвивати точність необхідно відповідно до її різновидів і проявів, що, у свою чергу, вимагає відповідного підходу до змісту методики її вдосконалення.

Ключові слова: фізичне виховання, координаційні якості, точність.